MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
TONIO MALLIA

Seduta ta' l-20 ta' Ottubru, 2005

Citazzjoni Numru. 441/2002/1

John Fenech

vs

C & K Ciappara Poultry Limited

Il-Qorti:

Rat ic-citazzjoni ppresentata fis-17 ta' April, 2002, li *in forza* tieghu, wara li ppremetta illi:

L-attur huwa kreditur tas-socjeta' konvenuta fis-somma ta' tlettax il-elf u sitta u disghin lira u sebgha u erbghin centezmu (Lm13096.47) prezz ta' tigieg mibjugha u kkonsenjati minnu lis-socjeta' konvenuta.

Oltre dan is-socjeta' konvenuta ghandha taghti lill-attur is-somma ta' elfejn u mitejn lira (Lm2,200) prezz ta' elfejn

tigiega li kienet ordnat minghand l-attur *pero'* rrifjutat li tiehu l-kunsinna taghhom u *per konsegwenza* bdew imutu u kellhom jigu distrutti.

Mill-imsemmija somma globali ta' Lm15,296.47 dovuta lill-attur mis-socjeta' konvenuta trid titnaqqas is-somma ta' Lm3,126.27 flus illi l-attur ghandu jaghti lis-socjeta' konvenuta u dan skond l-anness prospett Dokument A.

Ghalhekk is-socjeta' konvenuta ghandha taghti lill-attur is-somma ta' Lm12,170.20.

Interpellata sabiex thallas, is-socjeta' konvenuta baqghet imadempjenti.

Talab lis-socjeta' konvenuta tghid ghaliex din l-Onorabbli Qorti m'ghandhiex:

1. Tigi kkundanata thallas lill-attur is-somma ta' tnax il-elf mija u sebghin lira u ghoxrin centezmu fuq imsemmija.

Bl-ispejjez u bl-imghax legali mill-1 ta' April, 2002 kontra s-socjeta' konvenuta illi minn issa ngunta *in subizzjoni*.

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tas-socjeta' konvenuta li *in forza* taghha eccepiet illi:

It-talba attrici hija f'parti sostanzjali taghha nfondata fil-fatt u fid-dritt kif ser jirrizulta fil-kors tal-kawza, u dana minhabba zewg fatturi principali, *cioe'*:

(i) Il-fatt li s-socjeta' attrici, kif ser jigi ppruvat fil-kors tal-kawza ma hijiex responsabbli ghal hlas ta' Lm2,200 rappresentanti elfejn tigiega, kif qed isostni l-attur;

(ii) Il-fatt li l-ammont likwidat u dovut mill-attur versu s-socjeta' attrici, kif ser jigi ppruvat fil-kors tal-kawza, jammonta ghal Lm5,216.27.

Minbarra s-sueccepit, l-attur huwa wkoll responsabbli ghal ksur kontrattwali versu s-socjeta' konvenuta, meta arbitrarjament naqas li jikkonsenja lura lis-socjeta'

konvenuta flieles li kien obbliga li joqtol ghandha u ghalhekk *ai termini* tal-artikolu 4 tal-kuntratt bejn il-partijiet, hawn anness bhala Dok. *“CK1”*, huwa nkorra penali ta’ 0.49c ghal kull fellus li naqas li jikkonsenja;

Minghajr pregudizzju ghas-suespost ukoll l-istess attur ordna 10,000 fellus ohra minghand is-socjeta’ konvenuta, u arbitrarjament u abbuzivament naqas li jiehu konsenja tal-istess, b’konsegwenza li s-socjeta’ konvenuta *in vista* ta’ dan l-agir sofriet danni, kif ser jigi ppruvat fil-kors tal-kawza.

Salv eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat id-dikjarazzjonijiet guramentati tal-partijiet;

Rat in-nota tal-attur tat-18 ta’ Ottubru, 2002, li *in forza* taghha l-attur irriduca t-talba tieghu ghal Lm10,630.20, u dana wara li nduna li hu kien debitur tas-socjeta’ konvenuta fis-somma ta’ Lm1,540;

Semghet il-provi li ressqu l-partijiet;

Rat l-atti tal-kawza u d-dokumenti esebiti;

Semghet lid-difensuri tal-partijiet;

Rat in-noti tal-osservazzjonijiet tal-partijiet;

Rat li l-kawza thalliet ghal-lum ghas-sentenza;

Ikkunsidrat:

Il-partijiet f’din il-kawza huma t-tnejn involuti fit-trobbija u l-qtil ta’ tigieg ghal-konsum. L-attur ghandu *farm* li fih irabbi l-flieles, waqt li s-socjeta’ konvenuta hija bicciera li toqtol u tipprocessa t-tigieg imsemmen. Bejn il-partijiet kien jigi ffirmat ftehim li *in forza* tieghu l-attur *“jixtri”* numru ta’ flieles minghand is-socjeta’ konvenuta, u s-socjeta’ konvenuta, *da parti* taghha, kienet tobbliga ruhha li *“tixtri”* t-tigieg imsemmen minghand l-attur. Il-meritu tal-kaz jikkoncerna ftehim iffirmat mill-partijiet u li originarjament

kellu jirregola n-negozju ta’ bejniethom ghas-sena 2000; dan il-ftehim gie tacitament imgedded mill-partijiet ghas-snin ta’ wara. Skond dan il-ftehim, l-attur kellu *“jixtri”* l-flieles minghand is-socjeta’ konvenuta bi prezz ta’ Lm22 kull mitt (100) fellus. Kemm il-fellus seta’ jixtri l-attur ma giex miftiehem, izda s-socjeta’ konvenuta obbligat ruhha li tixtri lura minghand l-attur 7,000 *broiler* (tigieg imsemma), u dana bil-prezz ta’ 49c ghal-kull kilo. Kull trobbija, jigifieri bejn li l-bidwi jiehu l-flieles u jirritorna t-tigiega mkabbra, tiehu bejn wiehed u iehor ghaxar gimghat.

Is-socjeta’ konvenuta tenfasizza li t-trobbija tat-tigieg hi responsabilita’ tal-bidwi, u dan peress li hu jkun xtara l-flieles u ha konsenja tal-istess. Ghalhekk, jekk xi fellus jimrad jew imut, ikun irid ibati t-telf il-bidwi. Ir-responsabilita’ tas-socjeta’ konvenuta hi li tixtri lura minghand il-bidwi sal-ammont ta’ tigieg miftiehem, *cioe’*, f’dan il-kaz, sebat elef.

Fis-sena 2001, waqt li allura kien ghadu fis-sehh il-ftehim iffirmat ghas-sena 2000, l-attur xtara 10,000 fellus minghand is-socjeta’ konvenuta.

L-attur ma jghidx ghalhiex spicca li ha 10,000 fellus minghand is-socjeta’ konvenuta, izda rapprezentant tas-socjeta’ konvenuta Catherine Ciappara, spjegat li l-attur kien qalha li hu kien kabbar il-*warehouse* u ried, ghalhekk, jiehu ammont ta’ flieles aktar mis-soltu. Din ir-rapprezentant qaltlu li se tara kif se takwistalu dik in-numru ta’ flieles, izda ghamlitielu cara li l-kumpanija kienet obbligata li tixtri lura sa 7,000 *broiler*.

Il-kumpanija konvenuta, fil-fatt, ghadietlu 3,000 fellus fl-10 ta’ Dicembru, 2001, u 7,000 fellus iehor fl-20 ta’ Dicembru, 2001. L-attur debitament ha konsenja ta’ dawn l-10,000 fellus u beda jrabbihom fil-*farm* tieghu. Meta l-flieles issemmnu, hu beda jirritorna t-tigieg lis-socjeta’ konvenuta, u fil-fatt irritorna u ghadda lis-socjeta’ konvenuta 2,040 *broiler* fil-21 ta’ Jannar, 2002, 900 *broiler* fit-22 ta’ Jannar, 2002, 2,040 *broiler* ohra fil-5 ta’ Frar, 2002, u 1,800 *broiler* fis-6 ta’ Frar, 2002, ghal-total ta’ 6,780 *broiler*. Skond is-socjeta’ konvenuta, dan in-numru

jirrapprezenta l-ekwivalenti ta' 7,000 fellus, u dan ghax fil-prattika, fuq kull trobbija ta' flieles, dejjem ikun hemm telf (mewt jew mard) ta' madwar 5%.

Wara dan, l-attur ried jghaddi lis-socjeta' konvenuta t-3,000 tigiega l-ohra li hu kien semmen, izda s-socjeta' konvenuta ma riedetx tixtri din il-kwantita' ghax, skond hi, l-ftehim kien li hi tixtri sa 7,000 fellus u mhux aktar. L-attur insista li s-socjeta' konvenuta kellha obbligu li tixtri dawn it-tigieg, izda peress li din tal-ahhar assolutament ma riedetx tixtrihom, u peress li t-tigieg kienu waslu biex imutu, l-attur ipprova jbiegh it-tigieg imsemmen lil processuri ohra, izda irnexxielu jehles biss minn 1,000 tigiega li xtrahom certu Anthony Busuttil, maghruf bhala *"Tal-Gidi"*. L-elfejn tigiega l-ohra mietu, u peress li s-socjeta' konvenuta irrifjutat li tehodhom, l-attur qed jitlob minghanda d-danni f'ammont ta' Lm2,200, kwantu ghal-2000 tigiega b'rata ta' Lm1.10 ghall-kull tigiega imsemma (l-attur jikalkula li kull tigiega kienet tkun tizen ftit aktar minn 2 kilos il-wiehed).

Il-kontestazzjoni principali bejn il-partijiet tolqot din il-pretensjoni ta' Lm2,200, *oltre* differenza ohra li se tigi trattata 'l quddiem.

Kif inghad is-socjeta' konvenuta qed tirrifjuta li thallas din is-somma ghax skond hi, kienet obbligata li tixtri biss 7,000 *broiler*, u t-3,000 fellus l-ohra l-attur hadhom *"ghax ried hu"* minghajr ebda *commitment da parti* taghha.

Din il-Qorti wara li hasbet fit-tul fuq din il-kwistjoni thoss li ma tistax taccetta l-argumentazzjoni tas-socjeta' konvenuta. Hu veru li l-kuntratt jghid li din kienet sejra tixtri 7,000 *broiler* imsemmna, u li l-attur kien se jixtri l-flieles (minghajr numru indikat) bi prezz ta' Lm22 kull mitt fellus, *pero'*, jekk wiehed jaqra l-ftehim kollu (u kull klawsola fil-ftehim trid tinqara fil-kuntest tal-kuntratt intier), jinduna li l-ftehim kien li l-bidwi ghandu jirritorna lis-socjeta' konvenuta kull fellus li jixtri minghanda. Dan jirrizulta mill-fatt, per ezempju, li, ghal-tul il-pendenza tal-ftehim, l-attur ma setghax jrabbi tigieg tas-simna ghal-haddiehor, u *kwindi* l-attur kien projbit (u dan is-socjeta'

konvenuta zgur li kienet tafu) milli jixtri flieles minghand is-socjeta' konvenuta u jrabbihom ghal-terzi.

Klawsola 4 tal-ftehim, jistupula wkoll li l-bidwi ghandu jirritorna kull fellus li jkun xtara minghand is-socjeta' konvenuta, b'mod li jkollu jhallas *"penali ta' 49c ghal kull fellus li ma jkunx gie imsemmen u mhux ikkonsenjat lill-kumpanija"*. Din il-klawsola tindika b'mod car li kull fellus li *"jixtri"* il-bidwi, irid jigi kkonsenjat lis-socjeta' konvenuta, altrimenti l-bidwi jehel multa. Ghalhekk, la darba s-socjeta' konenuta accettat li tbiegh 10,000 fellus lill-attur, hi trid tiehu lura dan in-numru, ghax jekk taccetta anqas tkun, b'ghemilha stess, tesponi lill-attur ghal-hlas tal-penali.

Inoltre, mid-deposizzjoni ta' Catherine Ciappara, jirrizulta wkoll li l-ftehim ma kienx precizament kif qalet hi. Din ix-xhud qalet li l-kumpanija hadet konsenja ta' 6,780 tigiega u spjegat hekk fuq dan in-numru:

"Dan it-total taghhom kif tghoddhom flimkien u tiehu l-percentagg ta' dawk li jmutu igibu ghas-sebat elef. Ahna niehdu dan il-percentagg ghax hija regola kwazi li ssir dejjem li jmutu xi ftit flieles waqt it-trobbija. Ghalhekk, meta tghodd dawn u tiehu l-percentagg tal-mejtin, ahna nqisu li hadna s-sebat'elef li konna obbligati li niehdu".

Li kieku l-ftehim kien kif qalet din ix-xhud, hi ma tkunx tista' tirraguna b'dan il-mod, ghax l-posizzjoni taghha kienet tkun li, jiehu kemm jiehu flieles il-bidwi, u jmutu kemm imutu minnhom, hi tkun trid tiehu lura minghandu 7,000. La darba fuq kull konsenja ta' flieles, hi qed tqis percentagg tal-mejtin, qed tirrikonoxxi li kull konsenja trid tigi ritornata lura b'nuqqas ta' dawk li jmutu sa certu percentagg. Hi qed tghid, fi kliem iehor, li fuq konsenja ta' 7,000 fellus, li tiehu lura 6,780 *broiler* hu sodisfacenti u z-zewg partijiet ikunu wettqu l-obbligu taghhom taht il-ftehim. Li kieku l-ftehim kien li l-attur seta' jiehu flieles kemm ried, izda s-socjeta' konvenuta tkun obbligata tixtri lura 7,000 biss, hi tkun trid tixtri 7,000 u mhux tqis 6,780 bhala ekwivalenti ghal-ammont ta' 7,000 fellus. Bir-ragunament ta' dan ix-xhud, hi ma tkunx tista' tghid li

b’konsenja ta’ 6,780, hi sodisfat l-obbligu mixhut fuqha bil-ftehim. Kieku z-zewg negozji (bejgh ta’ flieles u xiri ta’ tigieg imsemmna) kienu separati minn xulxin (kif targumenta r-rappresentant tas-socjeta’ konvenuta) l-obbligu taghha ma kienx ikun jista’ jitqies estint jekk mhux wara x-xiri minnha ta’ 7,000 *broiler*. Din ir-rabta li ghamlet ix-xhud, juri li ghal-kull bejgh ta’ konsenja flieles, hemm obbligu *da parti* taghha li tixtri lura l-ekwivalenti fi *broilers*, wara li tnaqqas percentagg ghal-mewt.

Il-fatt li s-socjeta’ konvenuta, meta jkollha bzonn il-*broilers*, iccempel hi lill-bidwi biex jikkonsenjawlha lura t-tigieg *“skond l-istruzzjonijiet li ntuh ahna”*, huwa wkoll indikazzjoni li r-relazzjoni ta’ bejn il-bicciera u l-bidwi kienet wahda kuntrattwali b’obbligi reciproci, bin-numru ta’ tigieg li s-socjeta’ tkun obbligata tiehu lura marbut man-numru ta’ flieles ikkonsenjati lill-bidwi.

Ghalhekk, fil-waqt li l-arrangament originali kien li s-socjeta’ konvenuta tforni lill-attur b’7,000 fellus ghat-trobbija, la darba accettat li tghaddi lill-attur 10,000 fellus, trid tiehu lura dak l-istess numru, b’*leeway* ta’ 5% minhabba l-possibilita’ ta’ mewt tat-tigieg waqt it-trobbija. Fil-fehma tal-Qorti, il-ftehim bejn il-partijiet ma kienx wiehed ta’ xiri ta’ flieles *da parti* tal-attur, u xiri ta’ tigieg *da parti* tas-socjeta’ konvenuta, izda ftehim ta’ mandat li *in forza* tieghu s-socjeta’ konvenuta, wara li xtrat il-flieles minghand terzi, inkarigat lill-attur jiehu hsieb it-trobbija tal-istess flieles u jirritornhom lis-socjeta’ konvenuta meta din titlobhom jew meta jissemmnu. Il-bidwi hu responsabbli ghat-trobbija, *pero’*, dan ix-xoghol, jaghmlu ghan-nom tas-socjeta’ konvenuta, li mhux biss ghandha dritt tinsisti li tiehu lura kull fellus ikkonsenjat, izda wkoll li r-ritorn tat-tigieg imsemmna isir kif u meta tindika hi.

Kwindi, t-talba tal-attur ghal-hlas ta’ l-2,000 tigiega li s-socjeta’ konvenuta ma hadetx hija imsejsa fil-ligi. Izda peress li kull tigiega kienet tizen 2 kilos, u l-hlas kellu jkun ta’ 49c kull kilo, jigifieri 98c kull tigiega, l-ammont dovut huwa Lm1,960, u mhux Lm2,200 kif jippretendi l-attur.

Bejn il-partijiet, hemm nuqqas ta' qbil ukoll dwar bejgh ta' *chain feeder* mixtri mill-attur minghand is-socjeta' konvenuta. L-attur jghid li l-prezz miftiehem kien ta' Lm450, waqt li s-socjeta' konvenuta tallega li l-prezz kien ta' Lm1,000. Din il-vertenza hi importanti ghax l-attur sa issa hallas biss Lm200 mill-ammont dovut minnu ghac-*chain feeder*, u l-bilanc ikun irid jitnaqqas mis-somma mitluba mill-attur. In-negozju dwar il-prezz tac-*chain feeder* sar bejn l-attur u Charles Ciappara, ir-ragel ta' Catherine Ciappara li wkoll jiehu hsieb it-tmexxija tal-kumpanija konvenuta. Dan Charles Ciappara ma xehedx f'din il-kawza. Mehud kont tac-cirkustanzi ta' kif jirrizultaw lill-Qorti, din il-Qorti hi propensa taccetta t-tezi tal-attur, u, ghalhekk, taqbel mieghu li l-bilanc minnu dovut, u li ghandu jitnaqqas mis-somma dovuta lill-attur, hu ta' Lm250 u mhux aktar minn hekk.

Ghal-qbija, t-tezi attrici tirrizulta gustifikata, u s-somma lilu dovuta hija ta' Lm10,390.20 li ghandha tithallas mis-socjeta' konvenuta.

Ghaldaqstant, ghar-ragunijiet premessi, tiddisponi mill-kawza billi wara li tichad l-eccezzjonijiet kollha tas-socjeta' konvenuta, tilqa' *in parte* it-talbiet attrici u tikkundanna lis-socjeta' konvenuta thallas lill-attur is-somma ta' Lm10,390.20 (ghaxar t'elef, tlett mija u disghin lira Maltin u ghoxrin centezmu), bl-imghax legali mis-17 ta' April, 2002, sal-pagament effettiv.

L-ispejjes tal-kawza jithallsu kollha mis-socjeta' konvenuta.

< Sentenza Finali >

-------------------------------TMIEM-------------------------------